הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר קדושה

משנה למלך על משנה תורה, הלכות מאכלות אסורות

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות מאכלות אסורות

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-מאכלות-אסורות/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה 20261120031739-v39 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה כא 4
פרק ב 4
הלכה א 4
הלכה ג 5
פרק ג 7
הלכה ח 7
פרק ד 7
הלכה ד 7
הלכה י 7
פרק ה 7
הלכה ח 7
הלכה ט 7
הלכה יב 7
פרק ו 7
הלכה א 7
הלכה ב 8
הלכה ד 8
פרק ח 8
הלכה א 8
הלכה טז 8
הלכה יז 8
הלכה יח 8
פרק ט 11
הלכה ו 11
פרק י 11
הלכה ד 11
הלכה יא 12
הלכה יט 12
הלכה כ 12
פרק יג 12
הלכה כד 12
פרק יד 13
הלכה ז 13
הלכה ח 13
הלכה י 13
הלכה יא 13
הלכה יב 13
הלכה יז 15
הלכה יט 15
פרק טו 16
הלכה ב 16
הלכה יב 16
הלכה כה 16
הלכה ל 16
פרק טז 16
הלכה ג 16
פרק יז 16
הלכה ט 16
הלכה כד 17
הלכה כז 17

פרק א

הלכה כא

מיני חגבים שהתירה תורה שמונה כו'. (א"ה עיין במ"ש רש"י שבת (דף ק"ו ע"ב) דגזין מין חגב טהור והוקשה להרב פר"ח ז"ל סי' פ"א ס"ק כ"ח דבפ"ק דבכורות מוכח בהדיא דגזין מין טמא הוא יע"ש (בדף ו'.) ויראה דיש מקום ליישב ולפרש אותה סוגיא בדרך אחרת והוא דהוקשה לו למרן הב"י ס"ס פ"א וז"ל מנ"ל לר"י למעט דבש גזין וצרעין דהא בקרא לא אדכר דבש אלא מדיוקא דאבל אתה אוכל מה שעוף טמא משריץ ילפינן לה ובכלל דרשא זו הוא דבש גזין וצרעין עכ"ל. כלומר דהא דמחלק בברייתא בין דבש שיש לו שם לווי לאין לו אינו מובן. ולכן נראה דה"פ דס"ד לאסור דבש גזין משום אבר מן החי אע"ג דמין טהור הוא והשתא דגלי קרא דדבש דבורים שרי א"כ ש"מ דאין בו לא משום היוצא מן הטמא ולא משום אבר מן החי וכמ"ש הטור ס"ס פ"א וזהו שאמרו יכול אף דבש הגזין ומשני דשאני דבש דבורים דאין לו שם לווי ר"ל דאין ממצות אותן מגופן ומש"ה לא שייך ביה איסור אבר מן החי אבל זה דיש לו שם לווי ע"כ דהיינו משום דממצות אותו מגופן וא"כ אסור משום אבר מן החי והכי דייק לישנא דברייתא אחריתי דקתני דבש הגזין והצרעין טהור ומותר באכילה כלומר דאין בו לא משום היוצא מן הטמא ולא משום אבר מן החי דאל"כ ומותר באכילה כדי נסבה):

פרק ב

הלכה א

מכלל שנאמר וכל בהמה מפרסת פרסה וגו' שומע אני שכל שאינה מעלת גרה ומפרסת פרסה אסורה ולאו הבא מכלל עשה כו'. כתב ה"ה ז"ל בבא זו מפורשת בספרא ואין לתמוה ממ"ש אין מזהירין מן הדין לפי שאלו כבר נאסרו בלאו הבא מכלל עשה כו'. ורבינו עצמו כתב כן בפירוש במנין המצות והרמב"ן ז"ל בהשגותיו בשרש השני סתר זה העיקר בראיה מפורשת מספרא גבי אחותו מאביו ומאמו ועיין בהרמב"ן בפירוש התורה. מיהו מהא דספרא גבי מפרסת פרסה ע"כ מוכח כדברי רבינו ודו"ק. ועיין במ"ש רבינו בפ"ה מהל' איסורי מזבח דין ו' המקטיר איברי בהמה שדבריו אין להם מובן אלא ע"פ דברי ה"ה הללו וכמ"ש מרן שם. ובזה ניחא לי הא דאמרי' בפ"ו דמציעא (דף פ"ח) ויהא אדם מצווה על חסימתו מק"ו משור כו' וקשיא לי דהא אין מזהירין מן הדין. וכ"ת דלאו להלקותו הוא אלא לאיסורא בעלמא וכמ"ש מרן בכללי התלמוד דאף דאין מזהירין מן הדין היינו דוקא להלקותו אבל איסורא איכא מק"ו וכי אתא מיעוטא דכנפשך הוא לומר

דאפילו איסורא ליכא הא ליתא דפשיטא דבלאו ק"ו נמי איכא איסורא מקרא דכתיב כי תבא בכרם רעך ופסוק זה לאו לנתינת רשות בלבד אתא לומר שאין באכילת הפועל משום גזל אלא עשה זה לבעה"ב הוא דמזהיר קרא ואם לא הניח שכירו לאכול ביטל עשה זה וכמ"ש הרב החינוך פרשת כי תצא ונראה שלזה כיון הרמ"ה ז"ל שהביא הטח"מ סי' של"ז דאיסורא איכא אם חסמו בע"כ. ונדחק שם הרב בעל ב"ח דאיסור זה מהיכן הולידו הרמ"ה. ולפי דעתי איסור זה הוא מן העשה דכי תבא בכרם וגו' וכסברת החינוך. העולה ממ"ש הוא דאיסורא לעולם איכא וא"כ הק"ו היה להלקותו והדרא קושיין לדוכתה דהא אין מזהירין מן הדין. אך כפי דברי ה"ה ניחא דכיון דבלאו ק"ו היה מצווה על חסימת האדם מן העשה שפיר מייתינן לאו מק"ו. ודע שעדיין יש לעיין בההיא דאמרי' באותה סוגיא שור במחובר מנ"ל ק"ו מאדם כו' והדבר צריך אצלי תלמוד ובמקום אחר אאריך בעז"ה. (א"ה חבל על דאבדין) ואפשר לייחס לזה מ"ש רבינו בשרשיו שורש י"ד בהא דאמרינן לא ענש הכתוב אא"כ הזהיר דכשהעונש מפורש יכולין אנו להוציא האזהרה מן הדין ואין זה סותר אומרם אין מזהירין מן הדין כיון שהעונש מפורש יע"ש. ולדידי מי שיסבור סברת ה"ה מכ"ש שיסבור סברת רבינו. והרמב"ן שסתר דברי רבינו הללו בשרש השני נראה דפשיטא שיחלוק על דברי ה"ה. ודע שראיתי לרבינו במנין המצות מל"ת סי' קע"ב שכתב דמה שלוקה על אכילת בהמה שיש לה שני סימני טומאה אף שהוא מק"ו משום דק"ו זה הוא גילוי מלתא בעלמא דומיא דבתו מאנוסתו יע"ש. וזה סותר דברי ה"ה הללו מדאצטריך להאי טעמא. ודע שהתוס' בפרק כל שעה (דף מ"א) ד"ה איכא הם חולקים על כלל זה של ה"ה ז"ל שהקשו שם וא"ת היכי יליף שאר משקין מק"ו והא אין מזהירין מן הדין כו'. והם עצמם כתבו באותו דבור דבלאו ק"ו איכא עשה דכי אם צלי אש ואפ"ה קשיא להו משום דאין מזהירין מן הדין. (א"ה עיין בס' גופי הלכות ובס' מוצל מאש סי' כ'):

הא דקי"ל אין מזהירין מן הדין אם הוא דוקא אזהרה אבל עשה מייתינן מק"ו או דלמא אף עשה לא מייתינן מן הדין עיין בדברי ה"ה ספ"כ מה' שבת ובמ"ש הרב לח"מ שם וע"ש:

הלכה ג

והאוכל מבשר האדם כו'. קשיא לי בסברת רבינו הלזו מההיא דאמרי' בר"פ דם שחיטה לעוף ולבהמה מה אלו שהם מטמאים טומאה קלה וחמורה ויש בהם איסור והיתר יצא דם מהלכי שתים שאינו מטמא טומאה קלה יצאו דגים וחגבים שאין בהם איסור והיתר ע"כ. ואי כסברת רבינו דבשר מהלכי שתים אסור בין מן החי ובין מן המת אמאי אצטריך

למעט דם מהלכי שתים לפי שאין בהם טומאה קלה תיפוק ליה לפי שאין בהן היתר ואנן בעינן דומיא דעוף ובהמה שיש בהן היתר. וכ"ת א"כ דבעינן שיהיה בהם היתר דומיא דעוף ובהמה א"כ עוף טמא ובהמה טמאה מנ"ל שדמן אסור הא אין בהם היתר. כבר עמדו על זה התוס' שם ותירצו דשאני עוף טמא ובהמה טמאה שיש במינם איסור והיתר א"נ דקודם שחיטה היה בה איסור אבר מן החי ולאחר שחיטה ליכא ע"כ. אך גבי מהלכי שתים אין הפרש בין קודם שחיטה לאחר שחיטה וא"כ הדרא קושיין לדוכתה דלסברת רבינו אמאי לא מיעטו דין מהלכי שתים לפי שאין בו היתר. ומ"מ נראה דאין להכריע מסוגיא זו כלל נגד סברת רבינו ז"ל דהא אליבא דכ"ע קשה דלא הוה צריך בגמרא לכל הני צדדי שאמרו שם בגמ' דבצד של היתר ואיסור היה יכול למעט הכל שרצים וביצים וכן בצד של טומאה קלה וחמורה היה יכול למעט הכל שרצים וחגבים דכלהו לית בהו טומאה חמורה וכמ"ש התוס' שם. עוד היה נראה להביא ראיה לסברת החולקים על רבינו וס"ל דאין בבשר האדם איסור מן התורה כלל כמ"ש ה"ה ז"ל מההיא דאמרי' בפ"ק דבכורות דלרבנן אמרי' הואיל ואיסורו חישובו לכל דבר איסור לא בעי מחשבה דאמאי לא דחו סברא זו מדתנן בפ"ג דעוקצין החותך מן האדם כו' הרי אלו צריכין מחשבה ואי בשר מהלכי שתים אסור אמאי בעי מחשבה הא אמרינן דאיסורו חישובו וליכא למימר דמתני' ר"ש היא דלית ליה איסורו חישובו דהא סיפא דמתני' קתני ר"ש אומר חוץ מן העכביות ומדסיפא ר"ש רישא רבנן. ומיהו גם הכרח זה ליתיה דהא קתני ומן הבהמה ומן העוף ואם כן תיקשי דלרבנן אמאי בעי מחשבה הא בשר הפורש מן החי אסור משום טריפה ולא ליבעי מחשבה דקי"ל איסורו חישובו. וכבר עמדתי על כל זה במקום אחר וראיתי שאין מכאן סיעתא לסברת החולקים על רבינו ז"ל. (א"ה חבל על דאבדין) (א"ה ומ"ש ה"ה ז"ל אלא שישראל שמת בשרו אסור אף בהנאה מן התורה כו' עיין בפי"ד מה' אבל כי שם יתבאר לך מאי דשקיל וטרי הרב המחבר בדין זה ואם יש חילוק בין מת עכו"ם לישראל יע"ש באורך כי שם ביתו): **בין מן החי כו'**. עיין בתשו' הרשב"א סי' שס"ד דאין איסור אבר מן החי בבשר האדם וכן הוא דעת הרמב"ן בפירוש התורה פ' שמיני. אך הריטב"א בחידושיו פרק אע"פ כתב שאבר מן החי נוהג באדם יע"ש. ומ"ש בין מן המת (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פי"ד מה' אבל):

פרק ג

הלכה ח
אבל ביצת עוף טהור שהתחיל האפרוח להתרקם וכו'. (א"ה כתב מרן בטור יו"ד סי' ט"ו בשם קצת הגאונים שלא אמרו בן ח' ימים אלא לקרבן אבל לאכילה אפילו ביומו מותר, ועיין מ"ש הרב המחבר בפ"ג מהלכות איסורי מזבח הלכה ח' יע"ש):

פרק ד

הלכה ד
ואם נודע שכלו לו חדשיו וכו' ה"ז מותר ביום שנולד. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר פ"ג מהל' איסורי מזבח דין ח'):

הלכה י
וכן החותך בשר מן החי מן הטהורים כו'. (א"ה עיין בדרשות הרב המחבר בדרך מצותיך ח"ג דף ס"ח ע"ד):

פרק ה

הלכה ח
עצם שנשבר אם היה הבשר או העור כו'. ברייתא בפ' בהמה המקשה וכתב הרשב"א בתשובה סי' פ"ט דוקא נשבר אבל נשמט לעולם שרי יע"ש:

הלכה ט
שכל בשר שיצא חוץ למחיצתו נאסר כו'. (א"ה עיין בדרשות הרב המחבר בדרך מצותיך ח"ג דף ס"ח ע"ד יע"ש):

הלכה יב
החלב שלה אסור לשתותו מספק כו' והרי זה כחלב טרפה שנתערב בחלב טהורה. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר בהלכות שאר אבות הטומאה):

פרק ו

הלכה א
ודם האדם אין חייבין עליו. בפ' דם שחיטה אוציא דם מה"ש כו'. (א"ה ועיין במ"ש הרב המחבר פי"ד מה' אבל): **לפיכך דם דגים וחגבים וכו'**. בפ' דם שחיטה א"ר דם דגים שכנסו אסור מיתיבי דם דגים ודם חגבים מותר כו' אלא כי תני ההיא מתניתא דאית ביה

קשקשים ופירש"י בדם קשקשים מותר ואפי' לכתחלה דלא אתי לאיחלופי בדם בהמה חיה ועוף, וכתב הרב באר שבע דמכאן נראה שאסור לאכול אפי' בשר עוף וכ"ש בשר בהמה בחלב שקדים אם לא שמניח השקדים בשפת הקערה למעלה משום מראית העין כמו גבי דם דגים וכן ראיתי נוהגין ע"כ:

הלכה ב

אבל דם השינים בולעו ואינו נמנע כו'. בפרק דם שחיטה ופירש"י משום דליכא דחזי ליה. ואע"ג שכל דבר שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור כבר כתבו התוס' בפרק אע"פ (דף ס') דהיינו דוקא באיסור תורה אבל באיסורין דרבנן לא, כ"כ הרב באר שבע. ועיין במ"ש התוס' פ"ב דחולין (דף מ"א) ד"ה ובשוק לא יעשה כן:

הלכה ד

דם התמצית ודם האברים כו'. (א"ה עיין בדרשות הרב המחבר בדרך מצותיך ח"ג דף ס"ז ע"ד):

פרק ח

הלכה א

גיד הנשה נוהג בבהמה וחיה הטהורים. נ"ב איסור גיד הנשה נוהג אף באדם כ"כ הרשב"א סי' שס"ד יע"ש:

הלכה טז

כל מאכל שהוא אסור בהנאה אם נהנה ולא אכל כו' ודברי ה"ה על זה. (א"ה הכל נתבאר היטב בדברי הרב המחבר לעיל פ"ה מהל' יסודי התורה יע"ש באורך):

הלכה יז

הצייד שנזדמנו לו כו' (א"ה עיין בדברי המחבר לקמן בפרקין דין ח"י יע"ש):

הלכה יח

זה הכלל כל שאיסורו מן התורה וכו'. נשאלתי על המומי"א שמוכרים הכהנים אי שפיר עבדי או לא כו'. (א"ה יתבאר פסק זה בפי"ד מהל' אבל יע"ש כי שם ביתו). עוד זאת אדרש במומי"א הלזו במה שלא נזכר בדברי השואל שכפי הנראה פשיטא ליה דלישראל שרי למוכרה ולא נסתפק אלא בכהן ומשום טומאה. ולדידי כגון דא צריכא רבה להתירו לישראל לעשות בו סחורה שהרי לסברת רבינו ז"ל (א"ה לעיל פ"ב מהל' אלו דין ג' יע"ש) וכת דעמיה דאית להו דבשר מהלכי שתים אסור מה"ת פשיטא דאסור לעשות בו סחורה וכדתנן בפ"ז דשביעית אין עושין בו סחורה בנבלות וטריפות ולא

בשקצים ולא ברמשים (א"ה וכמו שפסק רבינו בפירקין דין ט"ז) ואע"ג דכל הני איסורין בלאו פשיטא דלענין איסור סחורה אין חילוק בין דבר שאיסורו בלאו לדבר שאיסורו בעשה שהרי כתב רבינו זה הכלל כל שאיסורו מן התורה כו' הרי שלא הוציא מן הכלל להתיר אלא דבר שאיסורו מדבריהם. אך מאי דאיכא לספוקי בנ"ד הוא דכיון דאיכא חולקים על רבינו ז"ל וס"ל דבשר מהלכי שתים אין בו איסור תורה כלל ולדידהו פשיטא דמותר לעשות בו סחורה א"כ השתא דאיכא ספיקא אם בשר מהלכי שתים אסור דבר תורה או לא היכי ליידיינו דייני לענין סחורה. ונראה דאסור לעשות בו סחורה וראיה ממ"ש רבינו זה הכלל כו' וסיים דבריו בין בספיקו בין בודאו. ונראה דהאי דקאמר בין בספיקו בין בודאו לא קאי למאי דסמיך ליה דהיינו שאיסורו מדבריהם. משום דבספק של דבריהם אפילו באכילה מותר. ועוד דהן לו יהי שהיה הדין דאף ספק של דבריהם היה אסור באכילה לא היה צריך רבינו לבאר שזה ההיתר של הסחורה באיסורין של דבריהם שהוא בין בספק בין בודאי. דמאחר שסתם וכתב דכל שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה מהיכא תיתי שהיה עולה על הדעת לחלק בין ספק לודאי שיהיה הדבר צריך לאומרו. אשר ע"כ נראה דלא קאי אלא אריש דמילתא דכל שאיסורו מן התורה אסור לעשות בו סחורה ועל זה קאי מ"ש בין בספיקו בין בודאו דלא נימא דוקא באיסור ודאי איכא איסור סחורה ולא בספק איסור. ובפרט כפי שיטת רבינו דאית ליה דאיסורי הספיקות אינן אלא מדרבנן והיה עולה על הדעת דדמי לחלב שחלבו נכרי דמותר לעשות בו סחורה. לזה כתב דליתא אלא אפי' בספק איסור תורה אסור לעשות בו סחורה דלא דמו איסורין דרבנן שעיקר איסורם הוא מדרבנן לספק איסור תורה. שוב ראיתי להרב פ"מ ח"א סי' ג' שהבין בפשיטות בדברי רבינו הללו כדכתיבנא. ולפי זה תבנא לדיננא שאסור לעשות סחורה במומי"א הלזו. הן אמת דפירוש זה שכתבנו בדברי רבינו דמ"ש בין בספיקו בין בודאו דקאי אריש דמלתא הוא דחוק קצת בעיני. והנראה אצלי בכונת דברי רבינו הוא דברים כפשטן דקאי למאי דסמיך ליה דהיינו דבר שאיסורו מדבריהם והכוונה דקודם זה כתב דמותר לעשות סחורה בחלב שחלבו כותי ובגבינות כותים וכל זה מהתוס' דפ"ד דשביעית וכל הני איסורין הן מן הספק, דחלב שחלבו כותי הוא משום חשש חלב בהמה טמאה ומן הדין לא היה לנו לחוש למיעוטא בדבר דלא איתחזק איסורא אלא שחכמים החמירו ואסרוהו. וכן גבינות הכותים הוא מן הספק שמא העמידו אותם בעור קיבת נבלה ומן הדין לא היה לנו לחוש לזה שהרי אפשר שיעמידו אותה בעשבים או במי פירות ועוד דאף במונח שהעמידו אותם בעור קיבת נבילה בטל הוא במיעוטו אלא שחז"ל החמירו בזה משום דהוא דבר המעמיד או משום

דאין הולכין באיסורן של ע"ז אחר נתינת טעם וכמ"ש הראשונים ז"ל. ויש סוג אחר באיסורין של דבריהם שאין משום ספק אלא משום סייג. ולזה בא רבינו ז"ל ואמר כל דבר שאיסורו מדבריהם מותר לעשות בו סחורה בין בספיקו בין בודאו כלומר בין שהיה האיסור מחמת ספק בין שהיה האיסור על הודאי. וכפי דרך זה שכתבנו בדברי רבינו אין ללמוד מדבריו דבדבר שהוא ספק איסור תורה שתהיה הסחורה אסורה. ומ"מ נראה דעדיין יש ללמוד מדבריו דין זה מדהתיר חלב שחלבו עכו"ם ודכותיה משמע הא שאר ספק איסור תורה אסור לעשות בו סחורה. ובר מן דין כיון שהסכמת כל הפוסקים ז"ל הוא דאיסור סחורה בדברים האסורים באכילה הוא דבר תורה וכמ"ש הר"ב פ"מ שם באותה תשובה הנ"ל וכתב דסברת הרב בעת"ה דסובר דאיסור זה הוא מדבריהם דברי יחיד הם. וכתב עוד דאף דרבינו לא גילה דעתו בזה אם איסור זה הוא דבר תורה או לא מ"מ יש להכריח דאית ליה דאיסורו מן התורה ממה שאסר הסחורה בספק איסור תורה ע"כ. והנה הרב הולך לשיטתו דסיום דברי רבינו קאי ארישא דמלתיה. ולדידי דעת שפתי רבינו ברור מללו דס"ל דאיסור הסחורה הוא דבר תורה. שהרי כתב וכל דבר שאסור באכילה כו' חוץ מן החלב שהרי נאמר בו יעשה לכל מלאכה. ואם איתא דס"ל דכל דבר שאסור באכילה מן התורה מותר לעשות בו סחורה אלא שחכמים גזרו ואסרו סחורה מנין לו לרבינו שגם על החלב לא גזרו דומיא דשאר איסורין. אלא ודאי דס"ל לרבינו דאיסור הסחורה הוא מן התורה ומש"ה כתב חוץ מן החלב. ולפי זה דאיסור הסחורה הוא דבר תורה פשיטא דאף בספק איסור תורה אסור לעשות בו סחורה מהכלל המסור בידינו ספיקא דאורייתא לחומרא. וא"ת איך יתכן שיהיה איסור הסחורה דבר תורה והא בפ"ק דבכורות (דף ה') אמרי' וחלב בהמה טהורה מנ"ל דשרי כו' אלא מדכתיב ודי חלב עזים ללחמך ללחם ביתך וחיים לנערותיך ודלמא לסחורה אלא מדכתיב ואת עשרה חריצי החלב דלמא לסחורה ע"כ, ואי אמרת דאיסור הסחורה הוא דבר תורה איך תירצו ודלמא לסחורה ולעולם דחלב אסור דבר תורה משום אבר מן החי ואם היה אסור באכילה מן התורה הרי הסחורה ג"כ היתה אסורה ואדרבה היה לנו להכריח מכאן דחלב שרייה רחמנא באכילה מדמותר בסחורה. הא ל"ק כלל משום דלא נאסרה הסחורה אלא במכוין להסתחר בדברים האסורים אבל אם נזדמנו לו דברים טמאים פשיטא דמותר למכרם דהא תנן בפ"ז דשביעית ציידי חיה ועופות דגים שנזדמנו להם מינים טמאים מותר למוכרם וא"כ פשיטא דמי שהיו לו בהמות לגיזה ואכילה דחלב שלהם מותר למוכרו שהרי אין כונתו להסתחר בדברים האסורים אלא שנזדמן לו. ומ"מ נראה דאף שכתבנו דאיסור הסחורה הוא דבר תורה ולפיכך יש להחמיר דאפי' בספק איסור תורה

שלא לעשות בו סחורה, מ"מ אין לאסור המומי"א בסחורה משום דמומי"א זו כבר בטלה ממאכל אדם ואינה ראויה לאכילה כלל וכל דבר שבטל ממאכל אדם אין בו איסור תורה וכמ"ש רבינו לקמן בפי"ד מהלכות אלו דין י"א שאם אכל אוכל האסור אחר שהסריח והבאיש ובטל מאוכל אדם ה"ז פטור. ואע"ג דמדרבנן מיהא אסור באכילה מ"מ כבר כתבנו דכל דבר שאין איסורו כי אם מדרבנן מותר לעשות בו סחורה. ועיין במה שעמדתי אם האוכל דבר שאינו ראוי לאכילה אם אסור מן התורה או דלמא אין איסורו כי אם מדרבנן יע"ש שהארכתי בזה (א"ה נתבאר לעיל פ"ה מהלכות יסודי התורה וע"ש):

פרק ט

הלכה ו

שאין איסור בשר בחלב חל כו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר לעיל פ"ה מהלכות יסודי התורה ועיין מ"ש לקמן פי"ד מהלכות אלו דין ח"י):

פרק י

הלכה ד

ותבואה [**שהשרישה אחר שקרב העומר וכו'**. כתב בהשגות א"א זה שיבוש ומי יתירם לאלו כו'. השגת הראב"ד קשה דאם התירם עומר שעבר מי אסרם ואי משום דבטלינהו אגב ארעא והו"ל כגדולין חדשים א"כ אין צורך לבעיין לאוקמי שעברו עליהם שני עומרים ליבעי שזרען בתוך השנה ואי הוי כגידולין צריך להמתין לעומר הבא ואי כמנח בכדא דמי הרי התירו העומר שעבר ומהרש"ך בח"ב סי' רי"ב חמד וחשק פירוש הראב"ד וכתב דברים בלתי מובנים יע"ש ודו"ק. ומפני שראה הקושי שיש בפירוש הראב"ד דאי באשרוש קודם העומר שעבר היא הבעיא וקס"ד דאע"ג דעומר שעבר התירם מ"מ כיון דזרעם אח"כ והוא היתר החוזר לאיסורו למה ליה למשאל שעבר עליהם עומר שני הא בלאו הכי הו"מ למיבעי אליבא דהראב"ד. ולכך כתב מהרש"ך ואיברא דאי לא הוה חליף עליה עומר דהשתא ודאי דהוה שרי למינקט מינייהו אע"פ שזרען כו', וסברא זו אם קבלה נקבל וכי העומר בא לאסור את המותר. ובאמת אין מקום לדברי ההשגות וכבר מהריק"א בכ"מ כתב ע"ד הראב"ד שאינו יכול ליישבו על לשון הגמרא ומהרש"ך תפס שיטתו ולא ידעתי מה ראה על ככה ודוק:

הלכה יא

ספק ערלה וכלאי הכרם בא"י אסור. אליבא דמאן דאית ליה דתרומה בזמה"ז מדרבנן משום דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא וס"ל ג"כ דעזרא לא קידש לעתיד לבא כלאי הכרם בזמן הזה אף בא"י אין איסורו כ"א מדרבנן דכי היכי דבטלה קדושת הארץ לגבי תרומה ה"נ בטלה לגבי כלאי הכרם כ"כ התוס' בפ' הערל (דף פ"א) ד"ה מאי יע"ש. ונראה דה"ה לחדש אליבא דמאן דאית ליה דחדש בח"ל מדרבנן דה"ה בזמה"ז אף בא"י לא אסור כי אם מדרבנן וכן ערלה דקי"ל דבח"ל ספיקה מותר משום דכך נאמרה הלכה למשה בסיני בזמה"ז אף בא"י ספקה מותר משום דבטלה קדושת הארץ:

הלכה יט

ואסור לאכול ממנו שנאמר ולא יחללו את קדשי בני ישראל. (א"ה עיין מ"ש הלח"מ פי"ט מהלכות סנהדרין ומה שהשיג עליו הרב המחבר ז"ל בתחלת ה' תרומות יע"ש):

הלכה כ

אבל האוכל מדבר שניטלה ממנו וכו'. דע דהתוס' בפ' יש מותרות (דף פ"ו) נסתפקו בטבל הטבול למעשר עני אם יש בו מיתה ועיין בפ' אלו נדרים מהרימ"ט ח"א סי' כ"ה ועיין בסמ"ג הביא דבריו מרן הב"י י"ד סי' של"א ועב"ז ח"א סי' כ': **ואפילו לא נשאר בו וכו**'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ"ט מהלכות מעשר דין פלוגתא דאביי ורבא בפרק בתרא דע"ז וידוע דהלכתא כרבא. וכתבו התוס' בפ"ק דע"ז (דף י"ב) ד"ה אלא, דהא דקי"ל ריחא לאו מלתא היא מ"מ במלתא דעיקרייהו לריחא עבידי מלתא היא כגון ורד והדס יע"ש:

פרק יג

הלכה כד

בד"א בשמדד הישראל לכליו וכו'. ז"ל הטי"ד סי' קל"ב היה העכו"ם מודד הגביהו תחלה לקנותו קנאו ונמצא כשמערה אח"כ למדוד שלו הוא לא הגביהו תחלה לקנותו אסור. וכתב מרן הב"י שם וז"ל ומ"ש לא הגביהו תחלה לקנותו אסור פירוש אע"פ שהגביהו בשעה שהוא מודד לא קנה מפני שאותה הגבהה לא היתה לקניה אלא למדידה וכ"כ הרשב"א ז"ל ע"כ. ועיין בטח"מ סי' ר' סי"ג וצ"ע:

פרק יד

הלכה ז

האוכל אכילה גדולה מאכילת איסור כו'. דין זה הוא פשוט בגמרא בכמה מקומות וכן הוא הדין בבעילות האסורות שאם בעל אחת מחייבי לאוין כמה ביאות אין מחייבין אותו על כל ביאה וביאה אלא א"כ התרו בו בכל ביאה וביאה. וזה מתבאר באותה סוגיא דפ' עשרה יוחסין (דף ע"ז) דאמרינן אלא שבא על אלמנה אחת ג' ביאות היכי דמי אי דלא אתרו ביה פשיטא דאינו חייב אלא אחת ומאותה סוגיא יש ללמוד דין מחודש (א"ה נתבאר לעיל בפ"א מהלכות איסורי ביאה דין י"א יע"ש):

הלכה ח

אם שהה מתחלה ועד סוף כו'. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר לעיל פ"ג מה' ברכות די"ב):

הלכה י

כל האוכלין האסורים אינו חייב עליהן עד שיאכל אותן דרך הנאתן כו', ודברי מרן בכ"מ על זה. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר לעיל פ"ה מהלכות יסודי התורה):

הלכה יא

או שאכל אוכל האסור וכו'. (א"ה עיין לעיל פ"ח מהל' אלו דין י"ח ולעניין הנאה נסתפק הרב המחבר כמו שיתבאר פי"ד מה' אבל יע"ש):

הלכה יב

הואיל ונהנה חייב. נסתפקתי בהא דקי"ל דאם בלע מצה יצא דלא בעינן שיטעום טעם מצה אך אם כרך המצה בסיב דלא יצא דנהי דלא בעינן טעם מצה מ"מ בעינן שיגע המצה בגרונו וכדאיתא בפרק ערבי פסחים, אם נאמר באיסורים דאם כרך דבר איסור בסיב וכיוצא שיהיה פטור דכי היכי דבמצות עשה דרחמנא אמר תאכל אמרינן דאם כרכו בסיב דלא הויא אכילה לפי שלא נגעה האכילה בגרונו ה"נ באיסורין דרחמנא אמר לא תאכל אם כרכן בסיב דלא נגעה אכילת האיסור בגרונו לא עבר אהורמנא דמלכא. ולכאורה נ"ל שהדין שוה אלא שלא ידעתי למה בגמרא הביאו דין זה במ"ע ולא במל"ת וכעת לא מצאתי דין זה בפירוש. אך את זה ראיתי בירושלמי פ"ג דשבועות הלכה ג' שבועה שלא אוכל פת וכרכו בעלי קנים ועלי גפנים ואכל אינו חייב אלא אחת שבועה שלא אוכל פת וחרצנים וזגים וכרכן בחרצנים וזגים חייב על כל אחת ואחת ע"כ, זהו נוסח הירושלמי הכתוב אצלנו. והנה לא ימלט מהיות טעות בדברי הירושלמי הללו

דקאמר אינו חייב אלא אחד דמהיכא תיתי שיתחייב יותר כיון שהוא לא נשבע כי אם על הפת. ואפשר דהגירסא היא חייב אחת ואשמעינן דלא נימא כיון שכרכם בעלי קנים אפילו על הפת פטור משום דלא נגע הפת בגרונו דומיא דמצה שכתבנו קמ"ל דלא אלא שלפי פירוש זה אידך בבא דקאמר שבועה שלא אוכל פת וחרצנים וזגים וכרכה בחרצנים חייב על כל אחת ואחת אינה מתיישבת אצלי דמאי אתא לאשמועינן דאם כרכם חייב על כל אחת ואחת דאם נאמר דלא נימא דהחרצנים הם מפסיקין בין הפת והגרון הא מכ"ש דעלי קנים ועלי גפנים נפקא. ואם נאמר דאתא לאשמועינן דהנשבע שלא יאכל דבר שאינו ראוי לאכילה דשבועה חלה עליו, מלבד שדין זה הוא פשוט דכיון דנשבע עליו פשיטא דחייב ע"כ לא צידדו בגמ' על הנשבע שלא יאכל עפר אלא אם חייב על פחות מכזית או לא אבל לעולם דחייב. זאת ועוד למה לא נקטי דין זה בעלי קנים ועלי גפנים דהני לאו בני אכילה נינהו אפילו ע"י תערובת. ודוחק לומר דמשום דבעי לסיים ואם היה נזיר כו' נקט האי דינא בחרצנים וזגים. ועוד קשה דכרכם דנקט למה לי דהא לא למדנו שום חידוש משום דכרכן. עוד היה אפשר לומר דהגירסא היא אינו חייב אפילו אחת ואשמעינן דכיון דמפסיק עלי קנים ועלי גפנים בין גרונו לפת לא חשיב פת אכילה אבל אם כרכן בחרצנים וזגים חייב אף על הפת וטעמא משום דחרצנים וזגים חשיבי אוכל ומין במינו אינו חוצץ. וכ"כ רבינו פ"ג מה' שאר אבות הטומאה דין ה' וז"ל הכורך כזית מבשר נבלת העוף הטהור בחזרת וכיוצא בזה ובלעו אע"פ שלא נגע בגרונו ה"ז טמא כרכו בסיב ובלעו ה"ז טהור ע"כ. וכתב שם מרן והטעם נראה דהיינו משום דכיון דחזרת מין מאכל הוא מין במינו אינו חוצץ מה שא"כ בסיב ע"כ. ומיהו גם לפי גירסא זו קשיא לי דאמאי נקט גבי חרצנים וזגים דנשבע עליהם כיון דכונת הירושלמי אינו אלא ללמדנו דחרצנים וזגים חשיבי מאכל ומין במינו אינו חוצץ הול"ל דומיא דרישא דאם נשבע על הפת וכרכה בחרצנים וזגים דחייב על הפת. והנראה אצלי דעיקר הגירסא היא שבועה שלא אוכל פת ועלי קנים ועלי גפנים וכרכה בעלי קנים ועלי גפנים אינו חייב אלא אחת כו' והכוונה דרצה ללמדנו דלא מיבעיא היכא דלא נשבע עליהם דפשיטא דאינו חייב על הפת דכיון דלאו מידי דאכילה נינהו וכדאיתא בפרק בתרא דיומא הו"ל מין בשאינו מינו וחוצץ, אלא אפילו שנשבע עליהם ואחשבינהו אכילה סד"א דכיון דחשבינהו אכילה יהיה דינם כמו אוכל ויהיה חשוב כמו מין במינו דאינו חוצץ קמ"ל דלא, דנהי דהוא אחשביה אוכל לענין שאם אוכל עלי גפנים ועלי קנים דחייב מ"מ לענין חציצה לא חשיב אוכל וחוצץ ואינו חייב כי אם אחת והיינו על עלי קנים או על עלי גפנים שנוגעים בגרונו. והדר קאמר שאם נשבע שלא יאכל פת וחרצנים וזגים שחייב על

כל אחת ואחת. ואפשר דנקט בהאי בבא דנשבע על החרצנים ועל הזגים משום דהני לאו אוכל גמור נינהו דהא לא מתאכלי בעינייהו כי אם ע"י תערובת וכההיא דאמרינן בפ"ג דשבועות (דף כ"ב) בעי רבא שבועה שלא אוכל חרצן בכמה כיון דמתאכלי ע"י תערובת דעתיה אכזית או דלמא כיון דלאו בעיניה אכלי ליה אינשי דעתיה אמשהו. והשתא ס"ל להירושלמי דחרצנים וזגים כיון דלא מתאכלי בעינייהו כי אם ע"י תערובת דוקא אם נשבע עליהם אז חשיבי אוכל ואינם חוצצים וחייב על כל אחד ואחד אך אם לא נשבע עליהם לא חשיב אוכל וחוצצין. נמצא דלפי זה יש ד' חילוקי דינים. דבדבר שאינו ראוי לאכילה כלל אפילו ע"י תערובת כגון עלי קנים ודכותיה אפילו נשבע עליהם חוצצין. ובדבר הנאכל ע"י תערובת דוקא אם נשבע עליהם חשיבי אוכל ואינו חוצץ ואם לאו לא חשיב אוכל וחוצץ. ובדבר הנאכל בעיניה אף שלא נשבע עליו אינו חוצץ משום דמין במינו אינו חוצץ. ולפי פירוש זה שכתבנו דיש חילוק בין חרצנים וזגים בין נשבע עליהם יש לקיים אותה הגירסא שכתבנו לעיל דהיינו אינו חייב אלא אחת ואין להקשות מה שהקשינו. אך גירסא זו האחרונה היא יותר מתיישבת בעיני דנקט רישא דומיא דסיפא ועדיין הדבר צריך אצלי תלמוד. ועיין בס"פ גיד הנשה דנחלקו ר"י ור"ל בכל האיסורים אם על הנאת גרונו חייב או על הנאת מעיו יע"ש:

הלכה יז

כיצד היו לפניו טבל ונבלה. (א"ה עיין בספר דרשות הרב המחבר ז"ל הנקרא פרשת דרכים בדרך החיים דרוש י"ט יע"ש באורך. ומעין דרכו כתב הרמ"ז בחדושיו הנקראים תוס' יום הכפורים דף כ"ב ע"א):

הלכה יט

ומתוך שניתוסף בו איסור הנאה וכו'. (א"ה עיין הרמב"ם ז"ל בפי' המשנה בפ"ג דכריתות שהוקשה לו מדין מבשל חלב בחלב אמאי לא לקי משום בשר בחלב כיון דנאסר בהנאה ואיסור מוסיף חל על איסור ותירוצו צ"ע היטב ועיין בס' המצות סי' קפ"ו. ובעיקר קושיתו י"ל במ"ש התוס' חולין (דף ק"א) דהנאה אינו איסור מוסיף אלא חומרא בעלמא וא"כ י"ל שאני קדשים דאיסור חל על איסור כמבואר בכריתות (דף כ"ג) ותוס' חולין (דף ק"ג ע"א) ועיין בפירש"י שבועות (דף כ"ד ע"ב) דגלי קרא כל חלב לרבות אלמא חל איסור קדשים על החלב אבל בעלמא לא. ועיין מ"ש הרב המחבר לעיל פ"ה מה' יסודי התורה):

פרק טו

הלכה ב

ואם נמצא בהם טעם חלב וכו'. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר בהלכות פסולי המוקדשין בדין הגוזז והעובד, ובספר דרשותיו בדרך מצותיך ח"ג דף ס"ט ע"א וע"ב):

הלכה יב

יראה לי שאפילו דבר שיש לו מתירין וכו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר פ"ו מה' מעשר שני דין י"ד):

הלכה כה

אסור לבטל איסורין של תורה לכתחלה כו'. כתבו התוס' פ"ג דבכורות (דף כ"ג) ד"ה סבר דהא דקי"ל דהמבטל איסור במזיד אסור ובשוגג מותר כשסבור שמותר לבטל חשיב שוגג. ועיין במ"ש רבינו פ"ה מה' תרומות דין ח' אין תורמין כו' אבל אם ידע ושגג שמותר לתרום מן הטמא על הטהור הרי הוא כמזיד ונראה שדין זה סותר למ"ש התוס' וצ"ע:

הלכה ל

טועם אותם העכו"ם וסומכין על פיו. לענין אם עכו"ם אחר נאמן במסל"ת או דוקא בקפילא אמור רבנן עיין הריב"ש סי' תל"ג ועיין בסי' רפ"ח ודוק היטב:

פרק טז

הלכה ג

דבר חשוב שהוא אוסר במינו בכל שהוא ז' דברים כו'. (א"ה דע דהתוס' ס"ל דמטבע חשוב ולא בטיל ויתבאר פרט זה בדברי הרב המחבר בפ"ז מה' מעילה בס"ד יע"ש באורך, ועיין עוד שם שכתב דכל דבר שאין לו ביטול כע"ז ודכותיה היינו דוקא בדאיכא בתערובת דבר האסור אבל אם פירש אמרינן כל דפריש מרובא פריש יע"ש):

פרק יז

הלכה ט

ואע"פ שאין לאיסורים אלו עיקר מן התורה כו' שלא יתערבו בהן ישראל ויבאו לידי חתנות. ואין חילוק בין יש לו בנים לאין לו בנים. כ"כ הרשב"א סי' רמ"ח יע"ש:

הלכה כד

וכן כבשין שאין דרכן לתת לתוכן חומץ כו'. ז"ל מרן הב"י י"ד סי' צ"ו כתב בשבלי הלקט בשם ה"ר ישעיה לימונ"י של עכו"ם מן הדין לאסרם שחותכין אותם בסכין שלהם ואגב חורפייהו בלעי אלא מפני שחותכים רבים בסכין אחד וממלאים מהם חביות י"ל שביטל טעם הסכין בהם ובודאי ראשון ושני היה ראוי לאסרם אלא מפני שאין ניכרין הם בטלים ברוב הלכך שרו כו' יע"ש. ונראה שזה סותר למ"ש הטי"ד סי' קי"ד דזיתים שלהם אם נחתכו בסכין שלהם דאסורים לדעת בעה"ת וצ"ע:

הלכה כז

קטן שאכל אחד ממאכלות אסורות כו'. (א"ה עיין בדברי הרב המחבר פי"א מה' שכירות דין ו'). גרסינן בפרק יוצא דופן (דף מ"ו) לפי שמצינו שהשוה הכתוב הקטן כגדול לזדון שבועה ולאיסור ולבל יחל יכול יהא חייב על הקדשו קרבן ת"ל זה הדבר. ומוקי לה לאותם המוזהרים עליו. ופריך ש"מ קטן אוכל נבלות ב"ד מצווין להפרישו כו' ופירש"י ומשני לעולם דרבנן ואיסור אמאן קאי על אותן המוזהרין עליו להפריש מאיסורא, ש"מ פלוגתא היא בפ' חרש ע"כ. ויש לתמוה דבפרק חרש מוכח דאליבא דכ"ע באיסורין דרבנן אין ב"ד מצווין עליו להפרישו וא"כ כפי דברי רש"י דהאי אוקימתא היא למ"ד מופלא סמוך לאיש לאו דאורייתא ה"ק דפלוגתא היא בפ' חרש. שוב ראיתי להרשב"א בחדושיו שהקשה קושיא זו לרש"י ונדחק בתירוצה וכתב ושמא אף רש"י לא נתכוון לפרש שתהא מחלוקתם שבפרק חרש בכה"ג אלא שעיקר מחלוקת קטן אוכל נבלות אם ב"ד מצווין להפרישו או לא היא ביבמות ע"כ. ונראה דמה שהזקיקו לרש"י לומר דאוקימתא זו דמוקי לאותם המוזהרים עליו היא אליבא דמ"ד מופלא סמוך לאיש דרבנן הוא משום דלמ"ד דאורייתא תיקשי דקטן גופיה מילקא נמי לילקי וכדפריך התם אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי. ומש"ה הוכרח לומר דאוקימתא זו אתיא כמ"ד דמופלא סמוך לאיש הוי דרבנן. ולדידי אין זה הכרח דהא ודאי דלאו הא בהא תליא דאל"כ קשה הלכתא אהלכתא דהא קי"ל מופלא סמוך לאיש דאורייתא וקי"ל דהוא אינו לוקה ור"י ור"ל ס"ל דאחרים לוקין על הקדשו. אלמא מופלא סמוך לאיש דאורייתא אבל הוא לא לקי דקטן הוא לענין עונשין. ומאי דפריך בגמ' אי מופלא סמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי הוא כפי אותה אוקימתא דמוקי לברייתא לאסור בבל יחל אלמא איכא איסורא לקטן כפי זה קא מתמה תלמודא כיון דאיכא איסורא ומופלא סמוך לאיש דאורייתא מילקא נמי לילקי וכמ"ש התוס' בד"ה אי. אבל כפי אוקימתא זו דמוקי לה לאותם המוזהרים עליו ולעולם אין על הקטן שום איסור כלל מיתוקמא שפיר

אליבא דמ"ד מופלא סמוך לאיש דאורייתא ומש"ה ב"ד מצווין להפרישו אליבא דמ"ד. ועל זה פריך תפשוט מהכא דקטן אוכל נבלות ב"ד מצווין להפרישו ודרך זה ישר בעיני:

ויש לדקדק בסוגיא זו דמאי פריך ש"מ קטן אוכל נבלות ב"ד מצווין להפרישו אימא דמאי דקאמר לאותם המוזהרים עליו היינו שלא להאכילו בידים דאליבא דכ"ע איכא איסורא וכדאיתא בפרק חרש. ועלה בדעתי לומר דכפי פירש"י דמוקי להאי אוקימתא אליבא דמ"ד דמופלא סמוך לאיש הוי דרבנן אפשר לומר דדוקא אליבא דמ"ד דקטן אוכל נבלות ב"ד מצווין עליו להפרישו אז הוא דאמרינן דבאיסורים דרבנן אין מאכילין אותו בידים אבל למ"ד דבאיסורי תורה אין ב"ד מצווין להפרישו באיסורין דרבנן נחתינן דרגא ושרי להאכילו בידים. וכ"כ הר"ן בפרק חרש בשם הרשב"א דלדידן דקי"ל דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין עליו להפרישו אפילו באיסורי תורה באיסורין דרבנן נחתינן דרגא ושרי להאכילו בידים ומש"ה פריך הכא שפיר ש"מ קטן אוכל נבלות כו' דכפי מאי דס"ל דמופלא סמוך לאיש הוי דרבנן אף דנימא דמאי דקתני בברייתא לאיסור בבל יחל הוא לאותם המוזהרים עליו כלומר שלא להאכילם בידים, מ"מ תפשוט דקטן אוכל נבלות ב"ד מצווין עליו להפרישו באיסורי תורה דוקא ובאיסורין דרבנן ליכא איסורא כ"א להאכילן בידים אבל למ"ד דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו אפי' באיסורי תורה פשיטא דבאיסורין דרבנן נחתינן דרגא ושרי להאכילם בידים. ועלה בדעתי להעמיס פירוש זה בדברי רש"י דס"ל דמאי דמשני לאותם המוזהרים עליו הכוונה היא שלא להאכילם בידים ומעולם לא עלה בדעת המתרץ דאיסור דרבנן יהיו מצווין להפרישו אלא הכוונה היא שלא להאכילם בידים ולזה הקשה ש"מ וכדכתיבנא. שוב ראיתי שדברי רש"י אין נוחין לזה שכתב על אותם המוזהרים עליו להפריש מאיסורא. ואפשר לדחוק ולומר דאותם המוזהרים להפריש מאיסור תורה מוזהרים הם ג"כ שלא להאכילם בידים איסורין דרבנן וכל זה דוחק בעיני. ומלבד הדוחק סברת הרשב"א שכתבנו אינה מוסכמת ורבינו ז"ל פסק בפרקין דאף באיסורין דרבנן אסור להאכילם בידים. ומדברי רש"י ס"פ ר"ע עלה דמתני' דהמוציא חגב חי כל שהוא מוכח דס"ל כרבינו ז"ל דאף באיסורין דרבנן אסור להאכילם בידים יע"ש. וא"כ הדרא קושיין לדוכתא דאמאי לא מוקי לברייתא דהיינו שלא להאכיל בידים אף למאן דאמר מופלא סמוך לאיש דרבנן. וכ"ש למה שכתבנו דמופלא סמוך לאיש הוי מן התורה. ויש לי עוד משא ומתן בדינים אלו עוד אנופף ידי אם יגמור ה' בעדי:

גרסינן במס' שבת פ' אר"ע (דף צ') ר"י אומר אף המוציא חגב חי טמא כל שהוא ות"ק סבר לא דילמא אכיל ליה אי הכי טהור נמי דהא רב כהנא הוה קאי קמיה דרב והוה

קא עבר שושיבא אפומיה א"ל שקליה דלא לימרו מיכל קא אכיל ליה וקא עבר משום בל תשקצו. והנה איסור זה דבל תשקצו בדברים שנפשו של אדם קצה בהם הדבר ידוע שאינו אלא מדרבנן. וא"כ יש לתמוה על מ"ש הר"ן בפ' חרש בשם הרשב"א דבאיסורין דרבנן מאכילין לתינוק בידים ומסוגיא זו מוכח דאף באיסורין דרבנן אין מאכילין אותם בידים מדפריך אי הכי טהור נמי ומכח קושיא זו אמרינן דטעמא דת"ק הוא משום דלמא מיית אבל בעודנו חי אין לחוש דלמא אכיל דמסתמא לא אכיל ליה. שוב דקדקתי בדברי הרשב"א וראיתי דע"כ לא קאמר הרשב"א דאיסורין דרבנן מאכילין בידים אלא למ"ד דבאיסורי תורה אין ב"ד מצווין להפריש ומש"ה באיסור דרבנן נחתינן דרגא דשרי אפילו להאכילם בידים, אבל למ"ד דבאיסורי תורה מצווין להפרישו נהי דבאיסורין דרבנן אין ב"ד מצווין להפרישו וכדמוכח הסוגיא דס"פ חרש מ"מ להאכילם בידים פשיטא דאסור אפי' באיסורין דרבנן וזה פשוט למדקדק בסוגיא דפ' חרש ודין זה דקטן אוכל נבלות אם ב"ד מצווין להפרישו או לא היא בעיא דלא איפשיטא בפרק חרש ור' יוחנן ספוקי מספקא ליה וכדאיתא התם וא"כ אי אמרינן דטעמא דת"ק דקאמר חי טהור מצניעין אותו לקטן הוא משום דאין איסורו כ"א מדרבנן א"כ ע"כ דת"ק דמתני' ס"ל דבאיסורי תורה אין ב"ד מצווין להפרישו ומש"ה באיסורין דרבנן נחתינן דרגא ושרי להאכילם בידים וא"כ היתה נפשטת הבעיא דפרק חרש ובמקומות רבים פריך סתמא דתלמודא ש"מ קטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו כלומר תפשוט מהכא וכל עצמו של מקשה שהקשה אי הכי טהור נמי לא היה אלא מכח קושיא זו דתפשוט מהכא דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו ודחי ליה דמהכא ליכא למיפשט דלעולם דקטן אוכל נבלות ב"ד מצווין להפרישו ולפי זה להאכילם בידים אפילו באיסורין דרבנן אסור וטעמא דת"ק הוא משום דלמא מיית ואכיל ליה. ומיהו לפי האמת דקי"ל דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו ונמשך מזה דבאסורין דרבנן שרי להאכילם בידים טעמא דת"ק הוא משום דלמא אכיל ליה כשהוא חי ובטהור שרי להאכילו בידים לתינוק כיון שאין איסורו כ"א מדרבנן. ועיין במ"ש התוס' פ"ד דר"ה (דף ל"ג) ד"ה תניא ובתשובות הרשב"א סי' צ"ב ובמ"ש התוס' פ"ח דפסחים (דף פ"ח) ד"ה שה ועיין היטב שדבריהם צריכין תלמוד. ועיין בההיא דאיבעיא לן בר"פ הערל קטן ערל מהו לסוכו שמן של תרומה כו' וסיכה לזר כפי סברת רוב הראשונים ז"ל היא מדרבנן וקרא דולא יחללו אסמכתא בעלמא ודו"ק. ועיין בר"פ אלו מגלחין דאמר שמואל קטן הנולד במועד מותר לגלח כו' ועיין ר"פ בנות כותים (דף ל"ב) דאמרינן תרומת ח"ל אסור לסוך לתינוקת נדה ודו"ק. ועיין בהר"ן ר"פ בתרא דיומא ובמ"ש מרן הכ"מ פ"א מהלכות שביתת עשור דין ה' יע"ש

ועיין בתשובת הראנ"ח ח"א סי' קי"ב שהאריך בדין זה אם באיסורין דרבנן ספינן להו בידים וכן האריך אם יש חילוק בדין זה דאמרי' אין ב"ד מצווין להפרישו בין ב"ד לאב. ועיין במ"ש התוס' נזיר עלה דמתני' דהאיש מדיר את בנו בנזיר ומ"ש התוס' פ"ח דפסחים (דף פ"ח) ד"ה שה ודוק: ולענין להטעות לקטן ולומר לו על דבר איסור שהוא היתר נראה לי דפשיטא דאסור דהוי מאכילו בידים דדלמא הקטן היה נזהר מאיסור זה. אך קשיא לי ההיא דאמרי' בפ' יוצא דופן (דף מ"ו) א"ר יהודה אמר שמואל בעלה מיפר לה ממ"נ אי דרבנן דרבנן הוא אי דאורייתא קטן אוכל נבלות הוא ואין ב"ד מצווין להפרישו וזה תימה דהא דאומר לה מופר ליך הוי כמאכילה בידים. שוב ראיתי להרשב"א ז"ל בחדושיו שם שהקשה קושיא זו וז"ל תימא דהא לר' יוחנן הוא דמתרצינן והתם בפ' חרש אמרי' דר"י מספקא ליה וע"ק ליה דהיכי קרי ליה קטן אוכל נבלות שאין ב"ד מצווין להפרישו דהא תניא בפ' חרש מניחו תולש מניח זורק אבל לא יאמר לו הבא לי מהם כו' דהו"ל כעין מאכילו בידים דאסור כדאמרי' לא תאכלום לא תאכילום וה"נ כיון דא"ל בעל מופר ליך הו"ל כמ"ד אכול. וי"ל דאה"נ דהו"מ למיפרך ליה הכי אלא דלפי המסקנא דאסיקנא אלא כדרב פנחס אתיא שפיר כו' עכ"ל. אך ראיתי להתוס' ז"ל בסוגיא שלא הקשו אלא הקושיא הראשונה שהקשה הרשב"א דהיינו דר"י מספקא ליה משמע דס"ל דמה שמפר הבעל לא חשיב מאכיל בידים והוא תימה בעיני וצ"ע: סליקו להו הלכות מאכלות אסורות